

СЮРПРИЗ

Саккиз кўринишли комедия

Қатнашадилар:

Мурод – 50 ёшда, шаҳарлик майда чиновник.

Пардавой – Муроднинг собиқ курсдоши, қишлоқ фуқароси.

Сафия – Пардавойнинг хотини, собиқ курсдош.

Тоштемир – Пардавойнинг қўиниси, собиқ курсдош.

Тиркаш – 22-23 ёшда, Пардавой ва Сафиянинг ўғли.

Келинчак – 17-18 ёшда, Пардавой ва Сафиянинг келини.

Киши – 55 ёшда.

Сув талашувчилар.

Воқеа шу кунларда чекка қишлоқда бўлиб ўтади.

Биринчи кўриниш

Саҳнада эллик ёшлардаги Мурод кўринади. У елкасига халта осиб олганидан узоқ сафарга ёки дам олишга отлангани билиниб туради. Йўл четида уёқдан-буёққа, буёқдан-уёққа бориб-келганича автобус кутади.

Саидмурод(чўнтагидан поезд билетини олиб кўздан кечиради) Ҳа-а, ҳали поезд жўнашига вақт бор, вокзалга бемалол етиб бораман.(Билетни жойига солиб, ўзининг у ёқ-бу ёғини тўзғрилаган бўлади. Ўнг қўлини мушт қилиб тепага кўтариб қўяди) Сюрприз қиламан, сюрприз! Пардавой Тожиев билан билла-билла ўтирганмиз...биринчи курсда, бир партада. Кейин у Сафиянинг ёнига ўтиб кетди! Сафия-чи, Сафия! О-ҳо, Сафия! Сафия, о-ҳо! Унинг шеърлари...унинг шеърлари... (Эсламоққа уринади) Нимаиди? Ҳа, бунақа.

Оҳ, она халқим,

Она халқим, оҳ!

Сенсиз мен ҳеч ким,

Мен ҳеч ким сенсиз.

Ўзи боплаб ўқирди. (Сафиядай қилиқлар қилади). Сафия курғур... Хунук бир қиз билан билла-билла юрарди...нимамиш, чиройи бўртиб кўринармиш...энди янаям очилиб кетган бўлса керак...Бир ой! Отпускамни уларнинг ўша Чироқчисидаги қишлоғида ўтказаман! Айтмай, бостириб бораман! Ўттиз йил-а! Тоштемир, Абдуқаюм...курсдошлардан яна ким? (Ўйлаб қолади) Ҳа, топишиб олармиз. Мана янги янги ҳаёт...ҳаётимизни янгитдан зўр қилиб қурамиз, деб хайрлашишган эдик...(Маъюс бўлиб қолади) Мен ниятимга етолмадим! Шаҳар адо қилди, адо! Бир ой...ётиб оламан! Дўхтирам ҳаво янгиланг деди! Ўша маҳалларда манам кетворсам бўларкан...Аммо у маҳалларда шаҳар яхши эди. Тоза, озода. Одамларам бошқача эди, культурнийроқ...очиқроқ...соддароқ..Э-э...ҳаммаси барбод бўлди, ҳаммаси...Қанақа культура? Саҳродаги йиртқичлар! Шаҳармас –

Карбало дашти! Чанг-тўзон. Қур-қур...Нафас олиб бўлмай қолди-я! Ит-мушукларниям аллергия қиб ташаяпти...хэ, ебтўймас ютқичлар! *(Кетма-кет чучкиради)* Ўшанда...ўттиз йил аввал...Пардавой ҳам келишган йигит эди-да...*(ўзини унга таққосламоқчи бўлгандек у ёқ-бу ёғини айланиб қарайди)* Бизам чаканамасдигу, шаҳар еди! Еб ташади! Еб тамом қилди! Чангу тўзони адо қилди! Нарху навоси тугатди! *(Қулогини кўрсатади)* Қулоқда лағмон...*(икки бармоғини икки кўзига нуқийётгандек кўрсатади)* кўзда лағмон...*(тилини чиқариб кўрсатади)* яна лағмон...*(юриб кўрсатади)* юрипмиз гердайиб! Э-э...эсиз умр! Қанақа эдик-а, қанақа эдик? Сафиядай соҳибу жамол ҳам...э-э...Пардавой бўлмаганида маники эди! Қаёқданам ўртадан Пардавой лоп этиб чикди-ю, илди-кетди. *(Ўйланиб қолади)* Сафия, Сафия! У хуризод, у хусн ганжи, у зулфи сумансой, у соҳиб камол...бетонлар қуршаган бу шаҳарда менга қўшилиб хароб бўлиб кетарди. Тўзирди. Ўттизга кириб ўтин бўларди, кирққа кириб хашак! Йўқ, яхшиям Пардавой билан топишиб кетгани...Ўша Чироқчисида гўшт-ёғларга тўйиб, сут-қатиқлар ичиб экологически чиста бўлиб юргандир. Улар мени Навойни қаршилаган хиротликлар каби кутиб олишади! Ўттиз йил-а! Урушда вайронага айланган Германиядай мамлакат ўн беш йилда қайта обод бўлиб кетган...Ўттиз йил-а! *(Бош чайқайди)* Кечагина эди... Сафия қанақа бўб кетганикин? Пардавойчи? Тоштемир-чи? Абдуқаям-чи? Бир ойда ҳали семириб кетмасам! Сафия...иззатимни жойига қўяди...

Мурод ютиниб, ширин хаёлга чалғиб турганида саҳна четида автобус сигнали товуши эшитилади. Мурод чўчиб ўзига келади, шоша-пиша ўша ёққа юради.

Иккинчи кўриниш

Саҳнада ғариб аҳволдаги қишлоқ ҳовлиси. Ерсупа. Бир ёқда арава шотиси ётибди. Бир ёқда уладаси чиққан баллон. Эски темир қувур ташилаб қўйилган. Четда тандир, тандир ёнида қозон осилган ўчоқ, унинг ёнида човғумга мўлжалланган учоқча. Икки-уч боғ гўзапоя. Янги тушгани билиниб турган ёшгина келинчак ҳар-ҳар замонда олдига тушиб кетаётган кокиллари ортига ташилаганича ашула айтиб ерсупа ёнида ҳовли супиряпти.

Келинчак

Ў, дўлалай, дўла-дўлалай,
Севги қизил лоладай...
Товуққа қуриб катак,
Умид қилма булбулдан.
Сен ўзингга келинчак,
Изла бошқа овулдан.
Ў, дўлалай, дўла-дўлалай,
Севги қизил лоладай...

Ёғнида эскириб тўзиган йўл-йўл матодан кастўм-шим, бошида ўттиз йил бурунги шапка, оёғида титилаёзкан туфли – ташиқ кўринишидан олтимшидан ошган, соқол-мўйловига анчадан буён тиг тегмаган Пардавой чарчоқ ҳолда кириб келади-ю, келинчакнинг ашуласига ҳайрон қулоқ тутиб туради.

Келинчак(ўзига-ўзи). Шунақаям ашула айтгим келиб кетяптики...катта энам айтадиларки, ўйнаб-кулиб яйраб қол, шодонлигинг уч кун, ўттизга кирмай ўтин бўласан дейдилар...*(Келинчак ашуласига монанд супиргисини гитара қилиб ўйин тушади)*

Ў, дўлалай, дўла-дўлалай,
Севги қизил лоладай...

Пардавой(ўзига-ўзи). Тавба, тунов куни қишлоғимизга маънавий карвони келувди. Бир кампиршо минбарга чиқволиб оммавий маданият, оммавий маданият деб сайраганида ҳайрон қолувдим, нега бунақа бемаъни гапларни эшитишга бизни мажбур қилишади деб! Карвонда бўлсанг туя-пуямасмисан девдим. Беҳуда сайрамаган шекилли. Шу бўлсамикан оммавий маданият? *(Томоқ қириб)* Ҳў, дўла-дўлалай, у қани?

Келинчак уялиб, дарҳол супиргисини настга тушириб, одоб билан бошини эгади. Қўлини кўксига қўйиб, салом беради.

Келинчак. Ассалому алайкум, амаки.

Пардавой(бош ирғаб қўйганча, бориб сўри четига ўтиради). Қани у?

Келинчак. Ким?

Пардавой. Катта дўла-дўлалай?

Келинчак(қўли билан сўри ортига ишора қилиб). Аммам молхонадалар.

Пардавой. Қачон қарама, молхонада! Ўзиям ҳаммаёқ молхона-полхона бўлиб кетди!

Келинчак. Молнинг мол бўлиши учун молга мол бўлиш керак, дейдилар.

Пардавой. Молнинг мол бўлиши учун молга мол бўлиш керакмикан? Аммангни бу янги шиор-пиоримасми, ишқилиб?

Келинчак(кифт қисиб). Билмасам...*(Супиришида давом этмоқчи бўлиб, нимадир эсига тушиб, хабар беради)*. Тоштемир бованинг аёллари чиқиб эдилар – Чамангул момо, молдан кўра товук барака деб, аммам билан анча тортишдилар.

Пардавой. Товуқмия!

Келинчак(узоқлашаётиб бу сўзни эшитиб, ортига гумон билан ўгирилади). Нима?

Пардавой(ғаши келганини билдирмай). Нега чиққан экан Чамангул момонг?

Келинчак. Бир дўппи тухум олиб чиққан эканлар, шуни қатикқа алмаштириб беринг деб.

Пардавой. Алмаштирдими?

Келинчак. Билмадим, савдолари пишмай турувди...*(узоқлашиб, супиришида давом этади)*.

Пардавой(ўзига-ўзи норози). Аҳвол шу! Ширт-ширт супиргидан бошқасини билмайди чоғи! А, аввал мундоқ чой-пой тутмайдими? Ҳай, аттанг! У бўлса – мол-мол деб, молхонадан бери келмайди...

Шу чоқ орқа томондан Сафиянинг товуши эшитилади.

Сафия

Ҳўшим молим говмишим,
Эмчакларинг совмишим,

Оралаб единг ўтингни,
Ийиблаб бергин сутингни.
Сени сийлаб боқайин,
Кўзмунчоқлар тақайин,
Қуралай кўз говмишим,
Туёқлари кумушим.
Зотли молим ҳўш-ҳўш,
Сутли молим ҳўш-ҳўш.

Пардавой диққат билан қулоқ тутиб туради. Кейин бош чайқайди. Оғир хўрсинади. Ниманидир қидираётгандек осмонга қарайди.

Пардавой. Танишган чоғимизда шеър-пеъри бошқача бўларди. Жоним-поним, бегим-сегим дерди; энди молим-полим, говмишим-совмишим. Шу мол-полга берадиган эътиборининг ўндан бирини манга бермайди. Нимаймиш, мандан фойда йўқмиш! Кўнгил ториқиб, яқинлашсанг, сўна теккан чарс ғўнажин-пўнажиндек ўзини ортга ташайди, баҳона-саҳонаси ҳам отқозиқ-потқозиқдек тайёр – вой биқиним-сиқиним, вой белим-мелим...кошкийди бел-мел қолган бўлса, чойхона самовари ундан хипчароқ, кошкийди биқин-сиқин қолган бўлса, дарахтни оғушингга олсанг ундан ҳароратлироқ...э-э-э...

Пардавой ўзи билан ўзи бўлиб, ҳасратидан чанг чиқиб турганида сут челагини кўтарганча йўгон белига шол рўмолини белбоғ қилиб ўраган Сафия ўзини икки томонга ташлаганча чиқиб келади. Эрининг гапларига қулоқ солиб туради. Пардавой ортида Сафия турганини пайқамай давом этади.

Пардавой(ўзига-ўзи норози). Бир замонлар қанақа эди-ю, энди қанақа бўлиб кетди? Кўрган одам кўз-пўзига ишонмайди. Ҳа-ай, аттанг!

Сафия(чидолмай).Ҳа-а,нима бўлди? Яна кўзғалиб келяптими? Ҳа-ай, аттанг деб ўтиргунча молхонага бирров бош суқинг эди!

Пардавой(ҳайрон қолиб). Ие, қачон чиқдинг?

Сафия. Қаёқдан қачон чиқаман?

Пардавой. Молхона-полхонадан-да!

Сафия. Ҳар сўзни қўша-қўшалаб айтгунча, рўзғорниям қўша-қўшалаб қилиб қўйсангиз экан. Нима, чиқмасам борармидингиз?

Пардавой. Ўзи шунақага ўхшаб қоляпти. (Супургига андармон келинчакни кўрсатиб) Кўрсат, қарасин, шунча сарф-харажат қилиб...келин-пелин туширдинг.

Сафия. Келин-келин...супиргига ихтисослашган...бу келин.

Пардавой. Сен мол-полга ихтисослашмаган эдинг-ку? (Эсига тушиб) Шеър-пеър ҳам ёзардинг...нимайди...қанақайди...ҳа-а...

Оҳ, она халқим,
Она халқим, оҳ!
Сенсиз мен ҳеч ким,
Мен ҳеч ким сенсиз.

Сафия. Шу ўлгурни ёзиб бекор қилган эканман...

Пардавой. Ие...

Сафия. Айтганим бўлди-қўйди-да.

Пардавой. Айрилганни айик ер, бўлинганни бўри ер...халқ-палқ нима бўлса, қолган-солганлар шу...

Шу маҳал кўча эшиги тақиллайди. Пардавой, Сафия, келинчак учови ҳаммалари тик турган ҳолда эшикка қараб қолишади. Уларнинг қиёфасида, эшик тақиллатаётган ким бўлди экан, деган савол аломати туради. Пардавой ниманидир қидираётгандек теваарак-атрофга аланглайди.

Пардавой. Тиркаш уйдаими?

Пардавой шу сўзни айтгани заҳотиёқ кўзини ишқай-ишқай келинчакнинг турмуш ўртоғи Тиркаш чиқиб келади.

Тиркаш. Ҳа, дада!

Сафия(ўзига бошдан-оёқ син солиб ишонмагандек қараб чиқади).
Куппа-кундуз ухлаб ётувдингми?

Пардавой. Бу ухлайди, келин ашула-пашула айтиб ҳовли-повли супириб юради.

Тиркаш. Ҳа, бошқа иш бўлмагандан кейин нима?

Сафия(ичинг қилиб). Қидириб, шунингизга кундузги смендаям бир иш топиб беринг.

Эшик яна тақиллайди. Тиркаш эшик томон юра бошлаганида Сафия уни тўхтатади.

Сафия. Тўхта...отанг бориб очсинлар.

Тиркаш. Нега? Мен-чи?

Сафия. Мелиса-пелиса қидириб келган бўлса...опкетиб қомасин...шўрим куриб қаёққа бораман кейин?

Келинчак бу гапни эшитиб, Тиркашнинг тирсагидан бебилиски ушлаб уни ортга тортқиллай бошлайди. Пардавой хавотирга тушиб ўзини йўқотиб қўйгандек бўлади. Сафияга эланиб қарайди.

Пардавой. Ўзинг бориб очақол.

Сафия. Экишга сиз экингу балога қоладиган менми? Боринг ўзингиз!

Келинчак. Борақолинг, амаки!

Пардавой иккилана-иккилана, қўрқа-писа кўча эшиги томон юра бошлайди. Аҳён-аҳёнда ортига нажот истагандек қара-қараб қўяди. Тўхтаб қолади.

Сафия. Боринг!

Келинчак. Боринг, амаки!

Тиркаш. Боринг, дада!

Бу гаплар ўзини чоҳга итараётгандек эканини анлаган Пардавойнинг хўрлиги келади. Шитоб бориб эшикни очади ва нимадир демоқчи бўлиб оғиз жуфтлаётганида, қучоғини очаетган Муродни кўриб, бу ким бўлсайкин, деб ҳайрон бўлиб қолади. Муроднинг юзидаги қувонч ифодалари йўқолиб, унинг ўрнини ҳайронлик эгаллайди, ҳафсаласи тир бўлиб, йўлдан адашган каби теваарак-атрофга аланглайди. Ўзига келолмаган Пардавой миқ этмай унга қараб туради. Ахийри Мурод тилга киради.

Мурод. Ассалому алайкум, тоға...

Пардавой. Ваалайкум ассалом...Келинг...

Мурод. Пардавой Тожиевнинг уйими?

Пардавой сўзлашга ҳоли келмай бош ирғайди. Теварак-атрофга аланглаб ишонгиси келмаётган Мурод янаям аниқлаштириб олмоқчи бўлади.

Мурод. Аёлининг исми...Сафия эди...

Пардавой. Бу ишларда Сафиянинг алоқа-палоқасии йўқ. Нимаики гапингиз бўлса, мана мен билан гаплашаверасиз!

Мурод. Сиз унинг кими бўласиз?

Пардавой. Қонуний эри!

Мурод. Демак, сиз...

Пардавой. Ҳа, мен. Далага бордингизми?

Мурод. Қайси далага?

Пардавой. Бизнинг экин даламизга.

Мурод. Йўқ, тикка шу ерга келишим.

Пардавой. Абдураим сотдимми?

Мурод(ҳайрон қолиб). Нимани?

Пардавой. Ўзи органданмисиз?

Мурод. Қанақа орган?

Шу чоқ хавотири ошган Сафия, унинг ортидан Тиркаш ва келинчак яқинлашиб келишади. Келинчак ажраб қоладигандек ҳамон Тиркашнинг тирсагига ётишиб олган. Сафия таажжубда қолган Муродга ер остидан симрайиб тикилиб туради. Мурод ҳам унга қараганича нималарнидир эсламоққа зўр бериб уринади, пешонасини ушлайди. Сафиянинг эсига нимадир тушгандек бўлади. Пардавойни тирсагидан туртиб, уни чеккага имлайди. Қўлоғига нималарнидир шивирлайди. У шивирлагани сайин Пардавой Муродга хавотири ошиб қарайверади. Ахийри эру хотин унга ўгирилишади.

Пардавой. Наҳотки...наҳотки...ростданми?

Мурод. Нима?..

Пардавой(Муроднинг Мурод эканлигини текишириб кўриш учун Сафияни сал олдинга итариб, уни кифтига кўрсаткич бармоғини тираган ҳолда кўрсатади). Бун танидингизми?

Мурод(кифт қисиб). Бу холани...йўқ...қаёқдан таний?

Сафия(аччигланиб четга) Хола эмиш...Юришарди ортимдан, қуйрук ясаб...

Пардавой(синовдан ўтмаган Сафияни орқага ўтказиб, ўзининг кўксига бармоғини нуқиб кўрсатади). Мени-чи?

Мурод(зиқ бўлиб). Тоға, курсдошлар билан тўйга келганимизда эҳтимол кўришгандирмиз, аммо биласиз...қанча вақт ўтди...

Тиркаш. Бизникига тўйга келганмисиз, амаки?

Мурод. Ҳа-а...келганмиз кўплашиб, курсдошлар билан...

Келинчак(тортиниброқ). Курсдошмисизлар?

Мурод боши қотиб, гангиб қолади. Сафиянинг аччиги чиққанидан нима қиларини билмай туради. Ахийри Пардавой келган одамни ўзлари таниб, у буларни танимаётганини фаҳмлайди.

Пардавой. Об-бо...Шу экан-да, ўртоқ Мурод Тўраев!

Мурод(суюниб). Тоға, мени танийсизми?

Пардавой(Сафияни кўрсатиб). Холангиз ҳам сизга курсдош.

Мурод. Сафи-ия?..

Сафия(*ҳолатни ёдидан чиқазиб*). Мен сизни бир кўргандаёқ танидим.

Пардавой. Кўзларимга ишонгим келмаяпти.

Мурод. Мен ҳам даҳшатли кўркинчли туш кўраётгандекман...

Сафия. Жуда ўзгариб кетибсиз-да ўзиям.

Мурод(*бошини ортга ташлаб қарайди*). Сизлар эса ҳамон ўша-ўша...тарикчаям ўзгармабсизлар...

Сафия бехтиёр бу гапга ишониб ўша илгариги қизлик ноз-фироғи билан буралиб ўзини кўрсатади. Унинг бу ҳолати келинчакнинг кулгисини, Тиркашнинг жаҳлини чиқаради.

Тиркаш(*норози оҳангда*). Она-а...

Пардавой. Кўявер, онанг ҳам ёш қиз бўлган бир маҳаллар...

Мурод(*четга*). Урвоғиям қолмабди...

Сафия. Бир нима дедингизми?

Мурод(*шошиб*). Йўк, хотирангизга қойил...

Сафия(*шеърый сатр қироат қилаётгандек*). Ҳаммаси ёдимда...

Тиркаш(*норози оҳангда*). Она-а...

Пардавой. Кўявер, онанг шоира ҳам бўлган бир маҳаллар...

Мурод(*четга*). Ҳаёт трагедиясими...сатирасими ёки ҳазили...

Пардавой(*қучоқ очиб*). Ўттиз йил-а! Туришимизни! Келинг-да, бундоқ, бағримга босай!

Улар қучоклашиб кўриша бошлашди. Пардавой Муроднинг елкаларига шатиллатиб уриб-уриб кўришади.

Пардавой. Об-бо, Тўраев-э, бир ҳафсала қипсиз-да, а, кеб қолганингизни қаранг-а! (*Четга*)Қуруқ жасаднинг ўзи қопти-ку! Мансабдор-пансабдор бўлмаса...почча-мочча бўлмаса...амма-памма бўлмаса...куёв-пуёв бўлмаса...қайни-пайни бўлмаса...уруғ-пуруғ бўлмаса...катта шаҳарда осонми яшаш?

Сафия(*Тиркаш билан келинчакка фахрланиб қарайди*). Пойтахти азимдан мени эслаб кепти...

Тиркаш. Нега отамнимас, сизни эслаб келади?

Сафия. Отангни нимасини эслайди?

Тиркаш(*аччигланиб*). Сизни нимангизни эслайди?

Сафия.Мен курсдоши бўлганман-да!

Тиркаш. Сиз отам билан ўқигансиз-ку, отам ҳам курсдош бўлади-ку?

Сафия. Аввал ман билан, кейин отанг билан курсдош бўлган!

Пардавой билан Мурод ҳамон қучоқлашиб, ҳол-аҳвол сўрашишда давом этишади.

Пардавой Бола-чақа, қариндош-уруғлар ҳаммалари соғ-омон юришиптими, ишқилиб? (*Четга*) Жуда бўлмаса, мелиса-пелисада ишлаганга шаҳар тузук...(Муродни қучоғидан бўшатиб) Қани, қани, ичкари кирайлик, ҳо-ой Сафия, қара пояндоз сол, пояндоз сол...

Пардавойнинг “пояндоз сол” деган сўзлари ҳар ёқларда акс-садо бериб, турли-туман оҳангларда такрорланиб туради. Бу акс-садолар Сафиянинг ҳам лапанглаганча югуриб кетишига сабаб бўлади. Шу асно мана шу акс-садолар

фонида фантасмогорик-хаёлий тарзда, реал воқеаликда бўлгандек кўринса-да, аслида орзу тимсолидаги меҳмон кутиш кўриниши сахнада намоён бўлади. Бу кўринишда ўзбек халқи қадриятларидан бири бўлган меҳмон кутиш одати намоён бўлади. Пардавойнинг “пояндоз сол” деган сўзлари ана шу кўринишининг ўзаги бўлиб хизмат қилади.

Учинчи кўриниш. Хаёлий-фантазмагорик меҳмон кутиш.

Саҳна ёрқин ранглар билан безатилган. Шарлар, ранго-ранг ленталар осилган. Саҳна ўртасида тахтиравон қўйилган. Тахтиравонда Мурод ҳинд подиоси каби қўр тўкиб ўтирибди. Карнай-сурнайчилар сахнанинг бир томонидан, иккинчи томонидан ногора-дўмбирачилар чиқиб келиб, меҳмонни қутлаётгандек унинг икки қулоғи остида ўз маҳоратларини намоёйиш этишади. Сафия ҳинд аёли каби сарига ўраниб, хандон-хушон сахнанинг у бурчидан-бурчига, бу бурчидан-у бурчига учаётгандек енгил одимлар отади. Пардавой ҳам ҳиндча кийимда, шопдай мўйловини бармоқлари орасида бураб туради. Тиркаш билан келинчак бир-бирига суяниб саҳна юлдузлари каби ўйин тушиб, қўшиқлар куйлашади. Йигит-қизлар қарсак чалиб, жўровоз бўлиб уларни қўллаб-қувватлаб туришади.

Тиркаш

Ўйна туриб деганда, ўйна туриб,
Ўртанаман – куяман сени кўриб,
Ўртанганда – куйганда сени кўриб,
Эрмаклайсан – куласан, лабинг буриб.

Келинчак

Кийган тўнинг ярашган бўйгинангга,
Мен билмадим не сўз бор ўйгинангда,
Эрмакласам эрмаклай лабим буриб,
Индамасдан бориб ёт ўйгинангга.

Ҳаммаси

Масжид бўлса, мадраса,
Ҳо ялло, ялло, ялло.
Бир одил пошшо бўлса,
Ҳо ялло, ялло, ялло.
Ҳар ким севганин олса,
Ҳо ялло, ялло, ялло.

Тиркаш

Бундан бордим, ётибсиз,
Пар ёстикқа ботибсиз.
Пар ёстикни кўтарсам,
Гулдай тоза ётибсиз.

Келинчак

Ҳасрат боғингдан,
Қуралай кўзингдан.
Ўлдира берсанг, куйдира бер,
Шаккар сўзингдан.
Алёр бўлсин-ай,

Хўжам ёр бўлсин-ай.
Хўжам берган бу давлатга
Душман зор бўлсин-ай.

Ҳаммаси

Масжид бўлса, мадраса,
Ҳо ялло, ялло, ялло.
Бир одил пошшо бўлса,
Ҳо ялло, ялло, ялло.
Ҳар ким севганин олса,
Ҳо ялло, ялло, ялло.

Тиркаш

Ойга ўхшайдир юзинг,
Чўлпонга ўхшайдир кўзинг.
Шунча ҳам яхши бўлурми,
Халқ ичида юлдузинг.
Сендан савол сўрайман, айт,
Неча яшар сенинг боғинг.

Келинчак

Худойимнинг ишин кўринг,
Фалакнинг гардишин кўринг,
Билмоқ бўлсангиз боғим ёшин,
Оғзин очиб тишин кўринг.

Келинчакнинг топқирлигидан ҳаммалари завқланиб, уни олқишлашиб югуриб кетишади ва меҳмоннинг олдига катта хонтахта қўйиб, дастурхон ёзиб, уни турли ноз-неъматлар билан тулғазиб ташлашади. Саҳнанинг бир четида Сафия пергамент қозони узун ёйиб олиб пантамимо шаклида шеър ўқиётгани кўриниб туради. Белига узун ханжар тақиб Мурод билан Сафиянинг ўртасидатўсиқ бўлиб турган шопмўйловли Пардавой мўйлови учини бармоғи орасида бураётиб, Мурод унинг елкаси оша Сафияга қараётиб, Сафия пергамент панасидан Муродга тикилаётиб – ҳамма-ҳаммаси жой-жойида қотиб қолади.

Томоша рекламачилари сифатида шифокорлар кийими кийиб олган бир аёл билан бир эркак устига катта-катта ҳарфлар билан ГУАНЖОУ ДОРИЛАРИ деган ёзув ёзилган қутиларни саҳна четида кўтариб чиқишиб, бир-бирларига қийианглаганча рекламани бошлаб юборишади.

Аёл(жар солаётгандек). Кеб қолинг, кеб қолинг, эшитганлар армонда, эшитмаганлар дармонда!

Эркак(давом эттириб). Арзон нархларда, пулингиз ўзингиз билан кетади!

Аёл. Жигар, буйрак, талоқ, ўпка, ўтпүфак, ошқозон, ўн икки бармоқчи ичак, йўгон ичак, ингичка ичак – барчасининг касалликларидан биратўла халос бўласиз!

Аёл. Сузак касалликлари, эркаклардаги простатит, аёллардаги миома, ҳар икки жинсдаги тутқаноқ, сийиб қўйиш касалликларни даволашда самарали даво!

Чорқараскчи йигит-қизлар қарсак чалганча “Туанжосу дорилари”, “Туанжосу дорилари” деб жўровозликда қийқириб ўтишади ва реклама тугаб, саҳнада қотиб қолганлар яна жонланишади.

Белига узун ханжар тақиб Мурод билан Сафиянинг ўртасидатўсиқ бўлиб турган шопмўйловли Пардавой мўйлови учини бармоғи орасида бурайди, Мурод унинг елкаси оша Сафияга қарайди, Сафия пергамент панасидан Муродга тикилади – ҳамма-ҳаммаси бирданига мурвати буралгандек ҳаракатланиб кетади. Ёшлар меҳмоннинг кўнглини олиш билан овора. Тиркаш Муроднинг кўлига қўярда-қўймай ярим қулоч келадиган қўй сонини тутқазади. Келинчак ибод билан пиёлада чой узатиб туради. Шеър ўқиётган Сафиянинг ёнидан новвой бир сават нон кўтариб ўтаётганида у нонлардан бирини ўғирлаб олиб, катта-катта тишлаб ютганича шеър ўқишда давом этади. Майин куй оҳанглари саҳнадагиларни ҳам, залдагиларни ҳам эритиб туша бошлаган қоронғилик бағрига сингдириб юборади.

Тўртинчи кўриниш. Реал-мавжуд меҳмон кутиш.

Қоронғи саҳнанинг бир бурчагидаги ўчоқ боши ёришади. Келинчак кўлида капгир ушлаб олганча куймаланиб нимадир қилмоқда. Тиркаш кафти устига кичкина чойнакча кўтариб келади. Чойнак шу қадар кичикки, икки пиёла чой зўрга чигади.

Тиркаш. Чой сўрашяпти.

Келинчак. Аммам ҳам кириб ўтириб олдиларми?

Тиркаш. Ҳа, ўтириптилар.

Келинчак. Товва-товва. Номаҳрам эркаклардан етти тош наридан ўт дейдилару ўзлари тап тортмай эркаклар даврасига ўтираверадилар.

Тиркаш. Қанақа эркаклар?

Келинчак. Ичкаридагилар ким бўлмасам?

Тиркаш. Отаму меҳмонга келган курсдошлари, холос.

Келинчак. Нима, улар эркак эмасми?

Тиркаш. Эркак бўлгани билан, отам онамга номаҳрам эмас, танмаҳрам ҳисобланади, жиннивой, худди сену мендек.

Келинчак. Ўзингиз-ку жиннивой, мен ҳам амакимнимас, анави шаҳарлик номаҳрамни айтяпман.

Тиркаш. У шаҳарлик...(тутулиб) у шаҳарлик...курсдош бўлади.

Келинчак. Нима қипти курсдош бўлса, уям номаҳрам ҳисобланмайдими?

Тиркаш(боши қотиб). Шунини сўрашим керак экан.

Келинчак. Кимдан?

Тиркаш. Мулла Шайдулладан...

Келинчак(бармоғи билан Тиркашнинг пешонасига нуқади). Шунини сўрайдими одам, жиннивой, Гулсум сатангнинг иштонбоғи-ю мулла Шайдулланинг оғзи бўшлигини билмайсизми?

Тиркаш. Сен буни қаёқдан эшитгансан?

Келинчак. Эшитганман-да.

Тиркаш. Айт деяпман.

Келинчак. Подажойга сигир ҳайдаб чиққанимда...молларини подага кўйишга олиб чиқишган хотинлар жийда остида шунақа-шунақа гаплардан гапиришганди...

Тиркаш. Энди сигир ҳайдаб чиқмайсан.

Келинчак(*суюниб*). Хўп бўлади. (*Капгирни қозонга уриб*) Чақирмасангиз ҳаммаҳрамлари ёнидан аммам чиқай демайдиларми? Овқат-повқат керакмасмикан уларга?

Тиркаш. Овқатни ўзинг қилавер.

Келинчак(*этагини қоқаетгандек силкитиб*). Битимгами? Яшириб кўйган жойларидан тузлаган гўштларидан ҳеч бўлмаса икки бурда олиб берсинлар, картишканинг ўзи билан овқат бўладими?

Тиркаш. Калбаса-салбаса қомаганми?

Келинчак. Салбаса қоган, калбаса қомаган.

Тиркаш қўл силтаб онасини чақириб келгани кетаётганида келинчак уни тўхтатиб, ўчоқчадан гуёки қайнаб турган қумгонни кўтариб, чой дамлаб унга ўша кичкина чойнакчани тутқазиб юборади. Кейин капгир айлантириб қозон бошида ўймалашишида давом этади. Бирпасдан кейин яна Тиркашнинг қораси кўринади. Унинг ортидан йўл-йўлакай жаврай-жаврай Сафия келмоқда.

Сафия. Мен бўлмасам нима қиларкансизлар-а, нима қиларкансизлар? Бир зумгина кетим ер искаб ўтирганимда яна ҳайватдек бўлиб “она бир қароворинг”лаб ортимдан борасизлар. Ўлгур боряпман деб аввалроқ айтмайдими, қарз-қавола қилиб бўлсаям еб-ичарини тўғрилаб кўймаймизми...қора булутдек беҳосдан бостириб келганини...

Келинчак(*четга*). Қора булут беҳосдан бостириб келиб жала-дўлини ташлаб юборса, дала ўртасида одам қаёққа қочишни билмай қолади...

Сафия(*давом этиб*). Сюрприз қилмоқчи бўлганмиш! Ўзи сюрпризим чиқиб ётган бўлса, бировнинг олдида дастурхон ёзиб, иккита нон кўйишнинг ўзи бўладими? Сюрприз эмиш яна! (*Тиркашга*) Бор, Тоштемир амакингни чақириб ке, курсдошларинг кепти де, отам айтди де, шиша-пишасини кўтариб чиқсин...хайрият, шу девор-дармиён кўшни бўлиб қолган экан...Абдуқаюмни ҳам сўраяпти...Кошки уни ўзим кўрган бўлсам! Соғинган эмишлар! Ўттиз йилда нималар бўлиб кетмади? Соғиниш қоладими? (*Ниманидир ўйлаганича ҳардамхаёл турган Тиркашга*) Ҳа, қакқайиб турмай бор, чақир кўшнини...

Тиркаш. Ҳам меҳмоннинг олдида чақириб, ҳам шиша-пишангизни опчиқаркансиз дейманми?

Сафия(*газаб билан*). Дейсан-да! Демай, нима қиласан? Билмайсами, кўй суйсангу ана шу зормонда шишани кўймасанг ҳисобга ўтмайди...

Келинчак(*четга*). Кўй эмиш, товукни айт!

Тиркаш кетади.

Сафия(*келинчакка*). Ҳа, бирон нима пишириб-куйдирдингизми? Узоқдан йўл босиб келган, кўзи олайиб, итдек оч ўтирибди.

Келинчак. Картишкани ўзини қавурсам бўладими?

Сафия. Бўладими эмиш? Нега бўлмаскан? (*Эсига тушиб*) Эсиз, Чамангулнинг тухумини олмай қайтариб юборганим. (*Домангир бўлиб*) Ўзиям чақалоқ дўпписига олиб чиққан тўрттами-бештами тухумчасига бир тоғора

катик сўради-да...нима, товук тукқан-да...тилладанмиди? Бетини сиқиб қонини ялаган...

Келинчак(*пишанг бериб*). Чамангул момонинг товуклари кун бўйи бизнинг ҳовлимизда гўнг титади.

Сафия. Донни бизникида еб, тухумни ўзиникида туғади. Яна чикса ушлаб суйиб юбориш керак...

Келинчак. Бировнинг товуғи-я...штрафи катта...

Сафия. Ўлсин азиз бўлмай шу товук! Бировнинг гўнгини титса-чи? Бунга штраф йўқми? Қани, адолат!

Қоронгидан Пардавойнинг овози эшитилади.

Пардавой. Ҳо-ой, адолат! Чойга қара!

Сафия. Сиз кириб ўтиринг жойингизга чой-чай деявермай! Ҳозир!

Келинчак. Ҳозиргина чой дамлаб бериб юбуровдим-а!

Сафия. Сизам ангишвонадай чойнакни қаёқдан топдингиз? Боринг, каттароғини олиб чиқиб, ўшанга дамлаб беринг!

Келинчак қоронғилик бағрига сингиб кетади. Бироздан сўнг самовардек каттакон чойнак кўтариб чиқади. Сафия уни кўриб, мамнунлигини билдиради.

Сафия. Ана-а, боракану! Уч кундаям чойини ичиб тугатишолмайди!

Келинчак(*кўрқиб кетиб*). Амма, курсдошларингиз уч кун турадиларми?

Сафия(*ёқаси ичига туф-туфлаб*). Ҳэ, оғзингизни ел олсин!

Келинчак. Нима қилдим?

Сафия. Яхши ният қилинг. Бир кунини эпложмаяпмизу уч кунини нима қиламиз? Ётиши бор, туриши бор...

Келинчак. Ёйиши бор, ичиши бор...

Сафия. Худо ўзи бир йўл кўрсатар...

Келинчак. Худо кўнглига инсоф солар...(*эсига тушиб қолиб*) келинг, амма, худога илтижо қилайлик...

Сафия ва келинчак иккаласи бир-бирига қарама-қарши ўтириб олиб, кафтларини дуога очиб, иккисиям ўзича дуоларини пичирлашиб ўқий бошлашади. Уларнинг товушлари бир-бирини босиб, бир-биридан ортда қолиб, илгарилаб кетиб, айқашиб-уйқашиб гоҳ баландлайди, гоҳ пастлайди. Бу чоқда Тиркаш қўшини деворидан очилган эшикча олдида туриб, чақирини учун оғиз жуфтлайди.

Тиркаш. Ҳў-ў Тоштемир амаки...

Шу чоқ девор ортида тарақа-туруқ овоз эшитилиб қолади. Ниманингдир отилгани, ниманингдир сингани овози эшитилади ва бу шовқин-сурон аро Тоштемирнинг гулдирак товушида сўкинаётгани қулоққа чалинади.

Тоштемир(*девор ортидан овози чиқади*). Ҳў-ў падарингга лаънат...бефаросат...Едирдим, ичирдим – билмадинг, боқдим, қарадим – билмадинг! Келтирган фойданг шуми? Келиб-келиб буғдой қопини тешасанми – ундан кўра қорнимни ёриб ташламайсанми, падарлаънат, бефаросат...Пешайвонда нима бор сенга? Қишга шугина буғдойимиз борлигини билмайсанми? Мен сендан сўраяпман, биласанми-йўқми? Қайдан билардинг! Ҳамманг берсанг ейман, бермасанг ўламансанлар! Анави падарлаънатлар мени ёз бўйи алдаб, қўйнимни пуч ёнғоққа тўлғазади, сенлар

эса борини ҳам...э-э бунақа ҳаётни...Ўроқда йўқ, мошокда йўқ, ҳамма олипталар хирмон бошида! Ҳэ, энагинангни...Кўриб-билиб турсаям, бир этак боласини етаклаб, ҳар икки куннинг бирида Ҳанзура сийним кўзининг сийдигини оқизиб келади. Ҳо-ой, кўзингни ёшини оқизма, кўзёшга тоқатим йўқ, десам, нима қилай, акажон, отаси турмада қамалиб ётипти, жиянларингиз оч, раҳмингиз келмайдими, дейди. Раҳм... раҳм... раҳм... кўлимдан нима келарди, қайга борардим? Менга кимнинг раҳми келяпти? Кимнинг ичи ачияпти менга? Элликка кириб нима кўрдим? Ўзи йиғиб қўйганим ана шу бир қоп буғдой, қопни тешиб, униям расвосини чиқариб ўтирибсан. Ҳу-ўв отагинангнинг гўрига...(кимгадир отилган таёқ дарахтга бориб теккани эшитилади).

Тиркаш кўрққанидан кифтини қисиб, ортига қайтиб келади. Келинчак билан Сафиянинг бир-бирига қарама-қарши ўтирволиб пичирлашиб дуо ўқишаётганига ҳайрон қолиб, бирпас нима қиларини билмай бош қашиб туради, кейин уёқдан-буёққа, буёқдан-уёққа юради, кейин қандайдир хаёлга бориб у ҳам бир четда ўтириб кифтини ёзганча кўз қирини дуо ўқишаётган иккисига ташлай-ташлай кута бошлайди.

Сафия(бошини кўтариб нажот кутаётгандек осмонга қараганича овозини кўтариб). Илоҳи омин, художоним, ўзинг раҳм қил! Билиб-билмай қилган гуноҳларимизни мағфират айла, уйимизга келиб ўтирган меҳмонга ҳолимизни аён эт, меҳмон кутишдан ожизлигимизни билдир, ўзимизни ўзимиз амал-тақал эплаб юрганимиздан хабардор эт! Илоҳи оми!

Сафия ўгирилиб, нима деярини билолмай, номуси келиб ўтирган Тиркашнинг кўриб қуйлаги ёқаси ичига туфлайди.

Сафия. Нимабало, ит қувдими, рангингда ранг қолмапти.

Тиркаш. Кўрқиб кетдим.

Сафия. Нимадан кўрқасан, товба? Ўз ҳавлисидаям кўрқарканми одам?

Тиркаш(қўли билан қўшининг эшикчаси томонни кўрсатиб). Кўшниникида жанжалнинг йириги бўляпти.

Сафия. Боёқиш Тоштемирни яна хотини қувиб юриптими?

Тиркаш. Йўқ, Тоштемир ака...бақир-чақир қияпти. Ишқилиб, суйиб-пуйиб қўймасайди, жуда ёмон тутаган...

Сафия. Бэ, Тоштемир-а? Хотининининг арпа дўғидан товукдай пусиб қоладиган Тоштемир дўқ-пўписани баланд олармишми? Бўладиган гапни гапир сен бола, қулоғингга адашган-падашган овоз чалиниб қолгандир...Бор, айтиб чиқ уни!

Тиркаш. Йўқ, бормайман.

Сафия. Бор деяпман.

Тиркаш. Бормайман деяпман.

Сафия. Бормасанг, ўзим бораман.

Тиркаш. Борманг, сизниям бир бало қилиб қўймасин.

Сафия. Ўзи шу бир бало қилиб қўядиган одамни излаб юрувдим.

Тиркаш. Бир гап бўлса, балога қоласиз.

Сафия. Ўзи бу кунимдан баттар яна қанақа балога қолардим?

Келинчак(Тиркашга ақл ўргатиб). Унда сиз ҳам қўшилиб боринг.

Тиркаш йўлга тушган Сафияга иккилана-иккилана эргашиди. Келинчак ўзи ёлғиз қолади.

Келинчак(ўзига-ўзи). Уруш бўлсаям, жанжал бўлсаям, ишқилиб, тинчлик бўлсин-э! Туппа-тузук одамнинг олдига шу алкаш, мурдашўй кўшнисини чақиради. Ундан кўра қудасига одам юборсин. Йўқ, кўшниси шиша кўтариб чиқсин дейди-да!

Сафия билан Тиркаш ҳозиргина Тиркаш турган жойга етаёзишганида Тоштемирнинг сўкинишлари авжига чиқиб, уларнинг қулогига урилади ва турган жойларида қотиб қолишади.

Тоштемир(девор ортидан). Хў-ў падарингга лаънат...бефаросат... Ўзи нима, бошқаларга ўхшаб иккита бўлмаса, учта бўлмаса,якка-ю ягона ёлғиз сийним бўлса! Ичим ачимай ўлипманми? Қўли қисқанинг ақлиям қисқа бўларкан. Сабзи экиб, картишка териб, куёв рўзғорини кимирлатиб турувди, икки туп кўкнорни деб кеттиворди, икки туп кўкнор жонингга аро кирармиди?

Сафия(икки юзини юлаётгандек). Вай, ўлгур, кўкнордан кетган экан-да куёви!

Тиркаш. Энди билдингизми?

Сафия. Ҳа, хирмондан бир хуржун ғалла олгани учун қамаворишди дейишувди-ку?

Тоштемир(девор ортидан). Хў-ў падарингга лаънат...Эккан одам мунга эплаб, гектарлаб экмайдими?

Сафия(маъқуллаб). Рост айтади!

Тоштемир(девор ортидан).Каттасидан-кичигигача оғзини боғлаб ташламайдими?

Сафия(маъқуллаб). Тўппа-тўғри! (Тиркашга) Отанг эшитсин эди бу гапларни!

Тоштемир(девор ортидан).Ана-а, энди кўрадиганингни кўравер! Сени чиқариб олишга пул қайда? Ўзларича хў-ўв палончи-пистончилардай бўламан деб ўйлаганлар-да!.. Ҳо-ов... хо-ой... падарлаънат, қаёққа?

Девор ортида яна тарақ-туруқ, даранглаган овозлар чиқа бошлайди.

Сафия(ёқасини тутамлаб). Товва-товва?! Одамнинг ишонгиси келмайди. Бу Тоштемир кўшнимас десанг – овози ўша-ўша Бу Тоштемир кўшни десанг – бунақамас, хотини олдида писиб юргани учун болаларига ҳам бир оғиз қаттиқ гапирганини биров кўрганаммас, эшитганаммас!

Тиркаш(киноя билан). Ана энди эшитаверинг! Қурбақаниям босса, вак этади!

Бироз жимлик чўкканидан фойдаланиб, Сафия кўшниники томон эшикча тирқишидан мўралагани заҳотиёқ яна қарсиллаб калтак тушгани ва Тоштемирнинг овози эшитилади.

Тоштемир(девор ортидан).Бо-о-ош! Бо-ош дейма-ан!... Ҳа-ай, чу-у!.. Бош-а, ҳаром котгур!..

Сафия ўзини ортга олиб, энкайган куйи икки қўли билан икки тиззаси кўзини ушлаганича кула бошлайди.

Сафия(кула-кула). Айтдим-ку!

Тиркаш. Мунча куласиз?

Сафия. Кулади-да, одам! Айтдим-ку, кўшнимиз бировга овозини кўтармайди деб. Бировга овозини кўтаролмаганидан ичи тўлиб кетиб, сигирига дўк уряпти экан!

Тиркаш. Сигирига?

Сафия. Ҳа, сигирига?

Тиркаш. Йўғ-э?!

Сафия. Э-э...сигир ҳам кетворди-я! Товба-товба, сигир ҳам эшитмайди-я шўри қуригани!..

Тоштемир(*девор ортидан*). Шохингни қопга тирайсан-а!..

Сафия. Одам эшитмайди-ю сигир эшитармиди, одам тушунмайди-ю сигир тушунармиди? (*Тиркашга*) Сен бўлсанг ўтаканг ёрилиб ўтирибсан. (*Масхара оҳангида Тиркашнинг овозига муқобала қилиб*) “Ишқилиб, суйиб-пуйиб қўймасайди” эмиш, “жуда ёмон тутанган” эмиш.

Тиркаш(*ноқулай аҳволда қолганини билдириб*). Мен ўйлабманки...

Сафия. Э, нимани ўйлайсан, мен кетдим, чақир кўшнини...

Сафия кетади. *Тиркаш пича бошини қашиб туради, кейин эшикчага яқинлашиб овоз беради.*

Тиркаш. Ҳў-ў Ҳў-ў Тоштемир амаки...Тоштемир амаки-и!

Тоштемир(*девор ортидан*). Ҳози-ир!..

Бешинчи кўриниш

Ўртада кичкина хонтахта. Хонтахта устида дастурхон ёзилган. Мурод билан Пардавой ўртасида ўша каттакон чойнак. Мурод ҳар-ҳар замонда чойнакка ажабланиб қараб қўяди. Пардавой ўзини меҳмоннавоз кўрсатиш учун чойнакни базўр кўтариб, пиёлага чой қўйиб Муродга узатади.

Пардавой. Даладан энди келувдим...хотин молхонада экан, мол-ҳолларга қараб юрган-да. Эшик тақиллаб қолди-ку! Ким экан дебман! Хаёл чалғийди-да! Энди далада экин-пикин қиламиз, маккажўхори-паккажўхоринингми, беда-меданингми орасида битта-яримта уруғ-пуруғи тушиб қолган бўлса, қайдан биласиз? Ўраётган пайтда кўрасиз-да! Аммо мелиса-пелиса шуниям хид-пид олиб юради денг. Кўз-пўзи тушса, ортиқча харажат-да, кошки камига кўнса! Унисига дейди, бунисига дейди, ишқилиб сопини ўзидан чиқазади-да! Ҳар турлик хаёлда эшикка чиқиб қарасам, посон бир киши турибди, важоҳатидан министрға ўхшайди...

Мурод. Ў-ҳў...Оласиз-а!

Пардавой. Ҳа-а тўғриси-да. Дабдурустдан таниб ололмаганим ҳам шундан! Министр-пинистр бўлса шунчалик бўлар-да, айтмоқчи, ҳозир ўзи қаерда ишляпсиз?

Мурод.Вазирликда.

Пардавой. Ана-а, мен билиб айтибманми?! Биламиз-да, билмасак гапирармидик.

Мурод(*афсус билан*). Номи вазирлик бўлгани билан...биззи ишимиз ҳеч кўзга ташланмайдиган жуда майда...оддий иш...югур-югур...

Пардавой. Секин-аста каттасиям бўлади, бемалол ўтириб ҳам ишлайсиз...Хафа бўлмангу...фақат...(тутилиб қолади).

Мурод. Айтаверинг, нега хафа бўларканман?

Пардавой. Сиз ҳам ёлғиз йигитсиз-да! Суянч-пуянчингиз йўқ. Абдуллахўжа деган окамиз борлар, шу киши ҳамиша бир гапни такрорлаб турадилар...

Мурод. Қандай гап экан?

Пардавой. Ё зар-пар, ё зўр-пўр! Энди бунга ҳозир қариндош-париндош дегандай...клан-план дегандай...(Муроднинг оғзи очилиб қолганини кўриб) Ҳа-а, нимага оғзингиз очилиб хайрон бўлиб қолдингиз?

Мурод. Чекка бир жойда яшайсиз...(Бош чайқаб) Бунақа гапларни қайдан биласиз?

Пардавой. Ўзимиздан қиёс, ўзимиздан қиёс! Чекка-пекка бўладими, чекка-пекка бўлмайдами – хўроз-мўроз ҳаммаёқда бир хил кичқиради. Тўғри, бизда шароит-пароит оғирроқ. Қишлоқчилик. Газ-паз йўқ. Сафия келин бўлиб тушганидан кейин бир-икки йил кўниколмай юрди, таппи-тезак деса, бурнини жийириб, кўлқоп-пўлқоп тақишшни бошларди.

Мурод. Энди-чи?

Пардавой(қўл силтаб қўйиб). Энди кўяверасиз. Мол-пол деса жон-понини беради. Айтсам ишонмайсиз, мандан кўра молни яхши кўради.

Мурод. Йўғ-э?!

Пардавой. Ҳа, рост. Анави ковид пайтидаям курт-мурт учиб ётдим, Сафия қара ўламан десам, ўлмайсиз дейди. Ташқари чикмоқчи бўлсам, молхонага яқин юрманг, касалингиз мол-ҳолларга юқиб қолмасин дейди. Мандан молни аяйди.

Мурод(кифт қисиб). Ковид одамдан молга юқиши мумкинлигини энди эшитишим.

Пардавой. Кўрмайсизми, бу Сафиянинг ўйлаб топганини.

Мурод. Талабалагимизда яхши-яхши шеърлар ёзарди.

Пардавой. Ҳозир ҳам ёзади. Фақат мавзуси ўзгарган.

Мурод. Йўғ-э, қанақасига?

Пардавой. Илгари севги-певги, ёшлик-пошлик, гул-мул ҳақида ёзган бўлса, энди мол-ҳол, таппи-тезак, қозон-товоқ, ем-хашак ҳақида ёзади.

Мурод(хайрон). Шунақа мавзуларда ҳам шеър ёзса бўларканми?

Пардавой. Ҳо-о ёзганда қандоқ...(ўқий бошлайди)

Мол-ҳоллар, таппи-тезак,

Бизнинг ҳаётда безак.

Қиш-совуқда мисли кесак,

Қотиб қолмайлик десак.

Қалай? Қофияси жойидами?

Мурод(мингирлаб). Ёмонмасга ўхшайди.

Пардавой(қизишиб). Ёмонмасга ўхшайди деманг, зўр денг! Бўғин-туроғига қараманг, ҳаётийлигига қаранг, ҳаётийлигига! Бунақа шеърлари кўп. Битта шеъри кўй-қўзи, эчки-улоқ кумалоғи ҳақида.

Мурод. Шуниям шеър қилса бўларканми?

Пардавой. Нега бўлмаскан, жуда бўлади-да. Қиш чилласида танча-панчага кумалоқ-пўмалоқ кўри солинамаса, нима солинади? Танча-манча

исимаса нима бўлади, одам-подам совукдан тараша-парашадек қотмайдими? Газ-паз йўқ бўлса, кўмир-пўмир қиммат бўлса, Сафиянинг шеър-пеъри арзон...

Мурод. Илгариги шеърлари-чи?

Пардавой. Уларни ўчоқ-пўчоққа тикиб юборган, чой-пой қайнатаман деб...*(Кифт қисиб)* Шунақа, бу Сафия қишлоғимиз шароитига ўрганолмайди деб қўрқардим, қайтанга маниям осмондан тушириб олди. Мол-ҳолларни севишга, ем-хашакни эъзозлашга ўргатди. Оч-почдан ўлсак биров қайрилиб қарамайди, ҳаракатимизни ўзимиз қилайлик дейди. Шунақа қилмасак, ўғилчанинг бошини иккита қилишда ҳам қийналиб, тўй-пўйини, худо билади, ўтказа олармидик, ўтказа олмамидик...

Мурод. Тўйни яқинда қилгансизлар шекилли.

Пардавой. Кечагина эди...Ҳа, шу кечагинага уч ой бўлди. Келиннинг бу дунёдами, нариги дунёдами эканлигини ўзиям фарқлолмайдиган момоси ана кетди, мана кетди бўлиб, ўша кунлар бизни анча шоширди, мана тўйдан сўнг уч ой ўтди ҳамки, ҳалиям ўша-ўша ётиши, кетгани йўқ.

Мурод. Анча ёшга борганмилар?

Пардавой. Ҳа, анча.

Мурод. Умрлари узоқ бўлсин.

Пардавой. Бу ёғидан кўнгил тўқ.

Мурод. Тузалиб кетдиларми?

Пардавой. Азроилнинг эсидан чиқиб кетди.

Мурод. Э, гапингизни...

Пардавой. Шунақасиям бўлади. Бир келади, икки келади – кейин эсидан чиқиб, Азроил келмай қўйса ўлимини кутиб ётаверади. Ўша кунлари аммо-лекин пулгаям сотиб олиб бўлмайдиган ҳаво бўлди-да! Заксинг ўзига олтига енгил машина қаторлашди, денг. Бу хумпар ўғилчанинг пешанаси экан-да! Видйога олган, ҳали бир томоша қиласиз...Ўзи тўйни ўтказиб олганимиз ҳам яхши бўлган экан, кўприк бузилганда бизга битта қувур тегиб қолувди...

Мурод*(ҳайрон бўлиб)*. Қанақа кўприк?

Пардавой*(бамайлихотир)*. Ҳа, ўша катта сойнинг устидаги кўприк-да, кўкламда катта сел келиб, бузиб кетувди...ўзи у кўприкни ҳар икки йилда бир сел олади...Қувурлару ёғочларни одамлар ташиб кетишади...Кран билан кўтариб олмаса қимирлатиш ҳам мушкул бўлган бетонлар қолади. Уларниям олиб кетмоқчи бўлиб, беш-олти кишилашиб уринишади-ю, кучлари етмайди. Лекин, эгалик қилиб қўйишади. Битта қувурни оламан деб эгалик қилиб қўйгандим, тўйдан аввал олиб келиб қўйганим яхши бўлган экан...

Мурод. Жуда керакмиди сизга ўша қувур?

Пардавой*(қўл силтаб)*. А, йўғ-а?

Мурод. Унда нима қиласиз?

Пардавой*(уқдириб)*. Кераклик тош! Кераклик тошнинг оғирлиги бўлмайди. Ўша кўприкни тузатмоқчи бўлиб, ҳомий-помий топилса, кўприк учун шу қувур керак бўладими? Албатта, керак бўлади! А, ана иннайкейин бу қувурнинг баҳосини қанча ошириб нарх қўйсак бўлаверадими? Бўлаверади! Биттасини Тошбой сариқ оламан деган – унга нима керак экан, худонинг ўзи билади. Яна битта бетонга Тошбой қора молларнинг охурига ишлатаман деб

эгалик қилиб қўйган. Майда-чуйда нарсаларни Тошбой гаранг ҳовлисига судраб олиб кетган...

Мурод. Кўприкни ким қурган?

Пардавой(*парвосиз*). Ким бўларди, ҳукумат-да!

Мурод. Ҳукумат эгалик қилмайдими?

Пардавой(*донолик билан бамайлихотир*). Энди-и ҳукумат ҳам, ҳукумат одамлариям ҳар гал бу кўприк устидан оладиганларини...(*икки бармоғини пул санаётгандек кўрсатиб*) олиб бўлишади! Сел-пел келади, олиб кетади, яна смета-пмета қилинади, пул-мул ажратилади – каттароқ ёғингарчилик бўлгунча...қайси каттакон икки-уч қаватли уй-пуй қурмоқчи бўлса, дарров шу кўприкни эслаб қолади.

Мурод. Нега?

Пардавой(*хайрон бўлиб қарайди*). Оббо дейман...бу вазирлигингизда сизга ҳеч нарсанинг ҳид-пидини чиқаришмайдими дейман-ов!..Энди кўраётгандек нега-пегалайсиз...

Шу чоқ қўлида бир шиша ароқ кўтариб олган Тоштемир уларнинг ҳузурида пайдо бўлади. Икки қўлини икки томонга ёзиб, хитоб қилади.

Тоштемир. Э, қалай?

Мурод танимасдан хайрон бўлиб қараб туради. Тоштемир қулочини янаям каттароқ ёйиб, янаям қаттиқроқ овозда хитоб қилади.

Тоштемир. Мурод Тўраев!

Мурод. Мени танидингизми?

Тоштемир(*қулочини янаям кенг ёзиб, ўзини орқароқ ташлаб*). Ие, “ми”сини опташанг, “ми”сини опташанг! Бизнинг катта бовамиз бу ёғи Чироқчи, бу ёғи Қамаши, яна қаер эди...ҳа-а, бу ёғи Қашақадарёнинг ҳамма туманларида донг таратган синчи бўлганлар! Синчи деганда сиз дарров Урин Куско сулоласидан Ики Манко Капака меросхўри Люке Юпанки ўғли, инклар давлатининг иккинчи ҳукмдори Синчи Рукони хаёлингизга келтирманг. Ҳайвонотни, айниқса, тулпорларнинг зотини, феъл-атворини, тилини яхши билиб, бир кўришда зотини танийдиган доноларни бизнинг воҳада синчи дейишади. Билмасангиз билиб қўйинг, қалай!

Пардавой. Э, ўргилдим, сендақа синчидан, Мурод – курсдошимиз, одам, сен эса...

Тоштемир. Нима мен? Нима бўпти менга?

Пардавой. Ҳайвонотни...гапириб турибсан...

Тоштемир(*устидан қулиб*). Э, лодон, инс...инсон ҳам...шу...холик яратган...Қалай, дурустми? Любой отнинг кўзига қара, сеникидан меҳрибон...э, сен буни тушунмайсан, Сафия яхши тушунади...

Тоштемир ўрнидан турган Мурод билан қучоқлашиб кўришгач, ўтиради ва қўлидагини Пардавойга узатади.

Тоштемир. Ма, қўй, кўришганимиз учун...боя лаънати сигир буғдой копини тешиб кайфиятни жа-а бузиб юборди...тегирмонга тайёрлаб кўювдик...(*Пардавойнинг шиша тиқинини пайпаслаб очишга ҳаяллаётганига сабри чидamay, узаниб шишани ундан тортиб олади ва пиёлаларга қўйиб, улардан бирини Муродга узатади*). Қани, Туроб оғайни, олинг...

Пардавой. Ие, ҳозиргина дуппа-дуруст синчи эдинг, эшикдан кирган заҳотингоқ курсдошимизнинг исминиям, фамилиясиниям тўғри топиб маниям ҳайрон қолдирувдинг...энди эса...

Тоштемир. Нима энди?

Пардавой. Туроб деб ўтирибсан...

Тоштемир. Туроб бўлмай, ким?

Пардавой. Мурод.

Тоштемир. Нима фарқи бор? Мурод бўлса нима-ю, Туроб бўлса нима?

Пардавой. Фарқи бор-да, бу ерда Туроб деган одам йўқ.

Тоштемир. Нега йўқ бўларкан? *(Муродни кўрсатиб)* Бу ким бўлмаса?

Пардавой. Мурод.

Тоштемир. Мен нима дедим?

Пардавой. Туроб дедим.

Тоштемир*(қўлини қилич қилиб)*. Ҳе-еч! *(Муродга)* Қани, олинг!

Мурод олади. Тоштемир Пардавойга ҳам қўйиб узатади. Қадаҳ сўз беришдан аввал чўнтагини пайпаслаб қолади.

Тоштемир. Қаёққа қўйдим-а? Ҳозиргина киссамга солувдим. Абдуқаюмга кўнғироқ қилдиму кейин...*(ўйланиб қолади)* ҳа-а, бу томонимдаги киссамга солдим...*(телефонини топиб ёнига қўяди)* йўқотиб қўйдимми деб эсим чиқиб кетипти...Қани, Мурод Тўраев, кўришганимиз учун!

Улар ичишади. Пардавой афтини буриштирганча дастурхон устидан бир нима олиб закуска қиларкан, Тоштемирнинг Абдуқаюм ҳақидаги гапини эслатади.

Пардавой. Абдуқаюмни қаердан топа қолдинг?

Тоштемир*(ёнидаги телефонини кўтариб қўйиб)*. Бизда телпон нўмери бор-да!

Пардавой. Келарканми?

Тоштемир. Келади! Қани...

Шу чоқ чироқ ўчади. Ҳаммаёқни қоронғилик қоплайди.

Олтинчи кўриниш

Саҳна қоп-қоронғи. Чироқ ўчган. Иштирокчиларнинг фақат овозлари эшитилади. Томошабинлар радиопостановка тинглаётгандек қаҳрамонларнинг гап-сўзларини тинглаб, шу асно воқеалар ривожини хаёлан тасаввур қилиб туришади.

Тоштемир. Ие, кўшни соат тўққиз бўлдимми?

Пардавой. Ҳа, бўпти-да!

Мурод. Ҳар куни бир вақтда ўчадимми?

Тоштемир. Телефоним қайда қолди? Ҳа, мана топдим.

Тоштемир хира фонарчасини ёқиб, дастурхон ўртасидаги чойнакка телефонини суяб қўяди.

Тоштемир. Шундоқ турсин, ҳарна-да...

Мурод*(жавоб ололмаган саволини такрорлаб)*. Ҳар куни бир вақтда ўчадимми?

Пардавой. Ҳа, шу-у кеч вақти учиши соат тўққиз, эрталаб ёниши соат олти.

Тоштемир. Шунинг учун кўп уйларда включателни ҳам олиб ташлашган.

Мурод. Нега?

Пардавой. Нега бўларди, буям бир сигналдай гап-да...

Тоштемир. Кеч соат тўққиз бўлдимиз, ўз-ўзидан учиб, ёт падарлаънат дейди...

Пардавой. Эрталаб соат олтида тур падарлаънат дейди.

Тоштемир. Бу умумий команда.

Шу чоқ саҳнанинг қаеридадир кетмонларнинг тарақ-туруқ бир-бирига урилгани эшитилади. Пардавой билан Тоштемир қулогини динг қилади. Бироз сукунат чўқади. Яна тарақ-туруқ кетмонларнинг бир-бирига урилгани эшитилади. Тоштемир бунинг нималигини илғаб олмоқчи бўлгандек, кўрсаткич бармогини тепага кўтариб, бирпас жуда ҳушёр қиёфага кириб туради-ю, кейин воқеанинг тубига етгандек Пардавойга қарайди.

Тоштемир. Қўшни, кўчадаги ариқ ёқасида яна сув жанжали бошландими дейман?

Пардавой(*бамайлихотир*). Ҳа, қулоқни очиб кетган бўлса эгаси кетмон кўтаргандир-да!

Мурод(*қўрқиб*). Ким кетмон кўтаради? Кимга кетмон кўтаради?

Пардавой. Парво қилманг, қўшнининг ваҳмасига қулоқ солманг, кўчамиздан ариқ ўтган, сув талашиб бир-бирига кетмон уқталишаётган бўлса уқталишаётгандир, нима, шунга ота гўри қозихонами? Санам ваҳма қилманг-да!

Тоштемир. Қани ман ваҳма қилганим, ўзинг-ку!

Тарақ-туруқ товушлар кучайиб, ўша ёқдан одамлар овози ҳам бунга қўшилиб кетади.

Биринчи одамнинг ҳирқироқ овози. Сен мени ким деб ўйлаяпсан?.. Ким деб ўйлаяпсан, а?! Ҳозир чавақлаб ташлайман! Мана шу ариққа чимдай бостириб юбораман! Индамаган сайин бошга чиқиб кетдиларинг-ку! Навбатим келдимиз, сувни бер-да! Катта холангдан қолганми ё?

Иккинчи одамнинг ғав-ғав овози. Ўзинг мени ким деб ўйлаяпсан?.. Ким деб ўйлаяпсан?.. Ўзингни чавақлаб, ариққа чимдай бостириб ташламай!

Биринчи одамнинг ҳирқироқ овози. Сен босиласан!

Иккинчи одамнинг ғав-ғав овози. Ўзинг босиласан!

Биринчи одамнинг ҳирқироқ овози. Кўрамиз!

Иккинчи одамнинг ғав-ғав овози. Кўрсак, кўраверамиз!

Яна кетмонларнинг шақир-шуқури эшитилиб қолди.

Мурод(*қўрқув аралаш*). Чиқиб, ажратиб қўйсак бўлмасмикан?

Тоштемир(*масхара қилаётгандек*). Э-ҳа, ҳозир улар отаси тирилиб келсаям гапига қулоқ солмайди. Ажратиш дейсиз-а!

Мурод(*хавотирли товушда*). Ажратиб бўлмайдимиз?

Пардавой(*бамайлихотир*). Ажратиб бўлмайди. Олинг, чойингизни ичинг, совуб қолди. Бу лаънати чироқ ҳам ақалли шу кеча ёниб турмадики, овқат-повқатни пишириб олишса.

Мурод(*хавотирли товушда*). Бир-бирларини ўлдириб қўйишса-чи?

Тоштемир(*бамайлихотир*). Ажали етган ўлади.
Яна сукунат чўкади. Сафия кўринади. Қўлидаги товоқни Пардавойга узатади.

Сафия. Ўртага қўйинг дадаси. Олиб ўтиринглар.

Тоштемир. Кўшни, ўзингиз ҳам келинг-да!

Сафия. Ман балалани олдига чиқай, ёш нарсаси, кўрқиб-нетиб юришмасин.

Тоштемир. Келин яхшими? Қарсиллатиб хизмат қилдирыпсизми?

Сафия. Ҳа-а, нимаям хизмат? Мол-ҳолларга ўзим қарасам, ўзим сизга соғсам, ҳар-ҳар замонда сизларга ўхшаб озиб-ёзиб би-ир келиб қоладиган меҳмонларнинг ҳам пишир-қуйдири ўзимда...

Тоштемир. Қимирлаб турганингиз яхши-да.

Сафия. Қандоқ қилай, ё эркак ё аёл – бири бўлмаса, бири қимирлатиб турсин экан-да! Ҳа, майли, ман борай.

Сафия чиқади. Шу чоқ кимдир салом бериб киради.

Киши. Ассалому алайкум....

Пардавой. Э келинг малим, қайси шамол учирди?

Киши. Э, шу ариқ бўйидан ўтиб кетаётиб эдим, қулоқ бошида сув жанжали бўлаётган экан, беҳосдан аралашиб қолипман-да!

Пардавой. Ҳай-ҳай-ҳай! У ёқ-бу ёғингиз лат емадими ишқилиб?

Киши. Э, озгина қолди, кетмон остида қолиб кетишимга...

Тоштемир. Ярадорлар йўқми?

Киши. Биттасининг қўли синди, скорий чақирсак судвозлигу мелисавозлик бўлиб юрмасин деб, табибга олиб кетишди...

Пардавой. Тўғри қилишибди. Синмаган қўл-оёғидан ҳам, бор-будидан ҳам, йиққан-терганидан ҳам ажраганидан кўра, табибга боргани маъқул-да! Қани малим, дастурхонга қаранг...элликта кетадими?

Киши. Майли-майли...қаранг-а, меҳмон устидан чиқиб қопмиз, нимаям деймиз, оламиз-да, ё банияти шифо...бай-бай...биринчиси аччиқ бўлади ҳар доим шунақа...

Мурод. Қайси фандан дарс берасиз, малим?

Киши. Бизники астрономия....шунақа....юлдузлар илми...

Мурод(*жонланиб*). Зўракан-ку! Пединститутни битиргансиз-да! Факультети қайси эди? Аралаштириб юборавераман шу астрономиянинг факультетини...

Киши. Майли-майли...камроқ қўяверинг...Хо-ош дейдиган бўлсак...Биз ҳеч қайси институтни битирмаганмиз.

Мурод. Ўзингиз китоблардан ўқиб ўрганганмисиз?

Киши. Йўқ, китобларга ҳам қизиқмаганмиз...

Мурод. Унда қанақа қилиб?..

Киши. Хо-ош десак...энди-и...бизники худодод илм.

Мурод. Шунақасиям бўладими?

Тоштемир. Албатта, бўлади-да!

Пардавой. Бўлганда қандоқ!

Киши. Энди-и...бунинг ўзининг тарихчаси бор...Хо-ош десак...Бир куни похол йиғишга чиқиб, кечаси далада қолиб кетдик. Туни билан уйқу қочиб, осмонга термулиб ётдик. Қарасак, баъзи бир юлдузлар жойлашуви бир-бирига ўхшар экан. Шу-шу, қизиқиб қолиб, ундан сўраб-бундан сўраб, анча-мунча илм йиғдик. Мактаб директорига айтиб эдик, аввалига у кулиб тан олмади. Сўнг худо кўнглимизга солган нарсаларни бир-бир айтиб ташловдикки, оғзи очилиб қолди, сизга худо берибди-ку, деб, астрономиядан дарс берди. Энди-и ҳамма айтганларимиз китобда ёзилганига тўғри келмасаям, болалар бизнинг илмимизга қизиқишади-да, қизиқишади! Э, бу илмнинг китиобини битганлар ҳам осмонга чиқволиб, ҳар юлдузнинг думини кўтариб текшириб қайтмагандир, ахир.

Тоштемир. Ҳақиқий илм ана шунақа бўлади!

Пардавой. Буни отини илми ладун дейдилар, ҳа-а, илми ладун!

Киши. Энди-и...шунисигаям шукр...насибага яраша ризқимизни териб юрибмиз...шунисигаям шукр...Энди ман борай. Ўзи Назар чўпоннинг тўйига бораман, яқин деб шу ёқдан йўл солувдим...Бирров ўтиб муборакбод қилиб қўймасак эртага кўз-кўзга тушганда...

Пардавой. Пакқос ёдимдан кўтарилиб кетибди. Назар чўпонники тўй-а!

Тоштемир. Бизгаям хабари етган. Мани эсимдан чиққан йўғиди-ю...энди бораман деб турганимда, буғдой солинган қопни сигир пешайвонга чиқиб тешиб қўйибди денг...ўша билан овора бўлиб денг...

Киши. Ҳай-ҳай...Ҳайвонот оламига ҳазир бўлинг, ҳазир бўлинг ҳайвонот оламига! Онг бўлмаса, идрок бўлмаса, ақл бўлмаса, қалб бўлмаса, юрак бўлмаса бу ҳайвонот оламида – билганини қилаверади-да! Молхонага қаманг, қамаб ташанг молхонасига, ётсин похолини кавшаб!

Тоштемир. Малим, ҳаққоний гапни айтаман – илмингиз худодод!

Киши. Майли-майли...энди-и насибага яраша. Қани борадиган бўлсаларингиз, миймонниям эргаштириб юринглар, билла-билла борайлик.

Пардавой. Борамизми, а?

Тоштемир. Бораверайлик...тўйхонага движок қўяди...чироқ бўлади, ёруғ яхши-да...

Киши. Миймонниям кўнгиллари ёзилади...

Тоштемир. Қани малим, ўзингиз дастурхонга омин қилиб юборинг.

Киши. Қани омин. Тўйлар бўлсин, қўшганлар қўша қарисин! Омин, облоҳу акбар!

Улар ўринларидан туриб чиқишади. Тоштемир чойнакка суяб қўйилган телефонини олиб, чўнтагига солади. Ҳаммаёқни қоронғилик чўлғайди. Олис-олислардан келаётгандек бойўғли овози эшитилиб туради.

Еттинчи кўриниш. Учинчи кўринишдаги хаёлий-фантазмагорик тантанаворлик жузъий ўзгаришлар билан такрорланади.

Движокнинг тариллаб тургани овози эшитилади. Саҳнада катта-катта лампочкалар осилган. Тўйга келганлар қизлар гуруҳи ва йиғитлар гуруҳи қўшиқ айтишларига мухлислик қилиб туришади. Ҳаммалари қарсак чалиб уларни қўллаб-қувватлаб туришади.

Йигитлар

Ўйна туриб деганда, ўйна туриб,
Ўртанаман – куяман сени кўриб,
Ўртанганда – куйганда сени кўриб,
Эрмаклайсан – куласан, лабинг буриб.

Қизлар

Кийган тўнинг ярашган бўйгинангга,
Мен билмадим не сўз бор ўйгинангга,
Эрмакласам эрмаклай лабим буриб,
Индамасдан бориб ёт уйгинангга.

Ҳаммаси

Масжид бўлса, мадраса,
Ҳо ялло, ялло, ялло.
Бир одил пошшо бўлса,
Ҳо ялло, ялло, ялло.
Ҳар ким севганин олса,
Ҳо ялло, ялло, ялло.

Йигитлар

Бундан бордим, ётибсиз,
Пар ёстикқа ботибсиз.
Пар ёстикни кўтарсам,
Гулдай тоза ётибсиз.

Қизлар

Ҳасрат боғингдан,
Қуралай кўзингдан.
Ўлдира берсанг, куйдира бер,
Шаккар сўзингдан.
Алёр бўлсин-ай,
Хўжам ёр бўлсин-ай.
Хўжам берган бу давлатга
Душман зор бўлсин-ай.

Ҳаммаси

Масжид бўлса, мадраса,
Ҳо ялло, ялло, ялло.
Бир одил пошшо бўлса,
Ҳо ялло, ялло, ялло.
Ҳар ким севганин олса,
Ҳо ялло, ялло, ялло.

Йигитлар

Ойга ўхшайдир юзинг,
Чўлпонга ўхшайдир кўзинг.
Шунча ҳам яхши бўлурми,
Халқ ичида юлдузинг.
Сендан савол сўрайман, айт,
Неча яшар сенинг боғинг.

Қизлар
Худойимнинг ишин кўринг,
Фалакнинг гардишин кўринг,
Билмоқ бўлсангиз боғим ёшин,
Оғзин очиб тишин кўринг.

Йиғилганлар завқланиб, бир-бирларини олқишлаб туришган чоғида қотиб қолишади.

Томоша рекламачилари сифатида шифокорлар кийими кийиб олган бир аёл билан бир эркак устига катта-катта ҳарфлар билан ГУАНЖОУ ДОРИЛАРИ деган ёзув ёзилган қутиларни саҳна четига кўтариб чиқишиб, бир-бирларига қийшангалаганча рекламани бошлаб юборишади.

Аёл(жар солаётгандек). Кеб қолинг, кеб қолинг, эшитганлар армонда, эшитмаганлар дармонда!

Эркак(давом эттириб). Арзон нархларда, пулингиз ўзингиз билан кетади!

Аёл.Жигар, буйрак, талоқ, ўпка, ўтпужак, ошқозон, ўн икки бармоқчи ичак, йўгон ичак, ингичка ичак – барчасининг касалликларидан биратўла халос бўласиз!

Аёл. Сузак касалликлари, эркаклардаги простатит, аёллардаги миома, ҳар икки жинсдаги тутқаноқ, сийиб қўйиш касалликларни даволашда самарали даво!

Чорқараскчи йигит-қизлар қарсак чалганча “Гуанжжоу дорилари”, “Гуанжжоу дорилари” деб жўровозликда қийқириб ўтишади ва реклама тугаб, саҳнада қотиб қолганлар яна жонланишади.

Тоштемир, Пардавой, Киши ва Мурод саҳнага кириб келишади. Уларни сўрига ўтказишади. Хизматчилар уларнинг олдига дастурхон тўшаб, ноз-неъматлар билан тўлғазиб ташилашади ва Муроднинг қўлига қўярда-қўймай ярим қулоч келадиган қўй сонини тутқазишади. Шу чоқ движок тариллаши тўхтаб, чироқ учади, қоронғилик қоплайди, қий-чув кўтарилади ва тинади.

Саккизинчи кўриниш

Саҳнада Мурод биринчи кўринишдаги аҳволида кўринади. У елкасига халта осиб олганидан узоқ сафарга ёки дам олишга отлангани билиниб туради. Йўл четида ухлаб қолгандек тўсатдан чўчиб тушади. У ёқ-бу ёққа қарайди. Теварак-атрофга аланглайди. Қўлидаги ярим қулоч келадиган қўй сонига ажабланиб қарайди. Бош чайқайди. Унинг қаёқдан келиб қолганини сўрамоқчи бўлгандек томошабинларга кўрсатганча саҳна ўртасида ёлғиз ўзи қотиб қолади.

Парда